

KUNA WACHUNGAJI WANAWAKE KATIKA AGANO JIPYA

Marg Mowczko · tafsiri ya Kijerumani: Hans-Jörg Ronsdorf · Mei 2021 · imerekebisha Oktoba 2026

Kwa “wachungaji” wanaume na wanawake inamaanishwa hapa – kutegemea muundo wa kanisa – wachungaji, wazee, waangalizi au viongozi. Agano Jipya mara nyingi linawaita tu “watumishi”. Neno “pastor” (mchungaji) ni la Kilatini na maana yake ni “mchungaji wa kondoo” (kwa Kiyunani poimēn). Kama jina la huduma kanisani, katika Agano Jipya linapatikana tu katika Waefeso 4:11. (Maelezo ya mtafsiri)

Kwa mara isiyohesabika nimeulizwa ni wapi katika Agano Jipya imeandikwa kwamba wanawake walikuwa wachungaji. Mtu mmoja, ambaye nitamwita T, alitaka habari. Alisema anataka mifano iliyo “imara kama mwamba”, ambapo “waziwazi kabisa” imeandikwa kitu kama “Susan alikuwa mhubiri na mwalimu”. Kama jibu nilimweleza T tena mambo na hoja ambazo nimekwisha kuzitoa mara nyingi katika mazungumzo na katika makala.

Sikuwa nimekusudia kuchapisha jibu langu kama makala, lakini baada ya kuona zogo kubwa mtandaoni kuhusu kuwekwa wakfu kwa wachungaji watatu wanawake katika Saddleback Church tarehe 6 Mei, nimelirekebisha na kulipania jibu langu kwa T na kulichapisha hapa.

ISTILAH ZA PAULO KUHUSU HUDUMA

Mtume Paulo, katika nyaraka zake, hamwiti mtu yeyote mchungaji, au mzee wa kanisa, au mwangalizi. Majina anayopendelea kwa wale waliohudumu pamoja naye ni (kuanzia linalotumika zaidi): mtenda kazi pamoja, ndugu/dada, diakonos (“mtumishi / shemasi”), apostolos (“mtume / mmisionari”) na mfanyakazi. Anayatumia majina haya kwa wanaume kama Timotheo na Sila, na kwa wanawake kama Priska, Euodia, Sintike, Fibi, Yunia, Persisi, Afia n.k.

Zaidi ya hayo, mara nyingi Paulo anatumia maneno kadhaa kwa mtu mmoja yule yule. Hakuwa mgumu katika istilahi za huduma. Hakutumia vyeo vilivyowekwa, kwa hiyo, kwa mfano, hapakuwa na “Mchungaji Sila” au “Mchungaji Fibi”.

Tukitafuta katika Agano Jipya watu wanaoitwa “mchungaji”, hatutawapata. Lakini tukitafuta watu waliofanya kazi kama wachungaji katika makanisa ya mahali (ambayo mengi yalikuwa makanisa ya nyumbani), tunawapata wanawake na wanaume, na pia wanandoa (kwa mfano Nimfa huko Kolosai, na “bibu mteule” wa Waraka wa Pili wa Yohana huko Asia Ndogo).

MFANO WA KANISA LA EFESO

Makanisa ya Agano Jipya hayakuwa yamepangwa na hayakufanya kazi kama makanisa yetu mengi ya leo, na ni vigumu kupata viongozi wa makanisa ya mahali wanaojulikana kwa majina, waliowekwa wakfu, wenye vyeo rasmi au vya kudumu.

Kwa mfano, kanisa la Efeso lilikuwa na waangalizi (episkopoi; huenda walikuwa wafadhili, wenyeji na viongozi wa makanisa ya nyumbani),¹ watumishi wanaume na wanawake (diakono; huduma yao haielezwi kwa undani), wazee wanaume na wanawake (presbyteroi; baadhi ya wazee walifundisha) na wajane walioandikishwa (hao punde wakawa kundi maalum katika kanisa).² Lakini hakuna hata mmoja

wa watu waliokuwa na huduma au nafasi hizi anayetambulishwa au kutajwa kwa jina. ***Hakuna hata mmoja wao!***

Mbali na walimu watatu wa uongo (1 Timotheo 1:20; 2 Timotheo 1:15), watu pekee wanaohusishwa na kanisa la Efeso kama watumishi na washiriki ni Timotheo, aliyekuwa Efeso kwa muda maalum kama mwakilishi wa Paulo (taz. 2 Timotheo 4:13, 21), Priska na Akila (2 Timotheo 4:19), na nyumba ya Onesiforo (2 Timotheo 1:16; 4:19).³

Huenda Priska ndiye mfano ulio wazi zaidi wa kiongozi mwanamke au mchungaji mwanamke wa kanisa la Agano Jipya tunaoweza kuupata. Ninadhani mojawapo ya sababu za baadhi ya watu kutomtambua kama kiongozi wa kanisa – mbali na ukweli kwamba yeye ni mwanamke – ni kwamba watu hawaelewi jinsi Paulo alivyozungumza kuhusu watumishi na huduma, wala hawaelewi jinsi makanisa ya katikati ya karne ya kwanza yalivyofanya kazi na kujipanga.

Priska huko Efeso, na baadaye huko Rumi, alikuwa mtumishi na kiongozi sawasawa na Stefana huko Korintho; naam, yeye na mume wake huenda hata walikuwa na uzoefu zaidi na ushawishi zaidi katika huduma kuliko Stefana na watumishi wenzake.

WAHUBIRI NA WALIMU

Je, ni vipi kuhusu maneno “mhubiri” na “mwalimu”?

Watu pekee wanaoitwa “mhubiri” (kēryx) katika Agano Jipya ni Paulo na Nuhu. Neno “mhubiri” linatumika katika Agano Jipya kwa namna tofauti na jinsi Wakristo wengi wanavyolitumia leo. Katika makala nyingine ninayachunguza maneno ya “kuhubiri” katika Agano Jipya, nomino na vitenzi pia. Maneno haya kwa kawaida yanatumika kuhusiana na kutangaza ujumbe wa Injili kwa watu ambao bado hawajausikia.

Watu pekee wanaoitwa “mwalimu” (didaskalos) kuhusiana na kanisa ni Paulo (mara chache) na viongozi waliotajwa kwa majina huko Antiokia ya Shamu, wanaoitwa “manabii na walimu”: Barnaba, Simeoni aitwaye Nigeri, Lukio Mkirene, Manaeni na Sauli (kama alivyoitwa wakati huo) (Matendo ya Mitume 13:1). Katika 1 Timotheo 2:7 na 2 Timotheo 1:11 Paulo anajieleza kwa maneno matatu: mhubiri (mpiga mbiu), mtume na mwalimu.

Katika Matendo ya Mitume vitenzi vya “kufundisha” vinatumika kwa watu mbalimbali, miongoni mwao Petro na Yohana, Paulo na Barnaba, na Apolo, ambaye Priskila na Akila walimrekebisha. Kwamba Apolo (mtu mwenye ufasaha na elimu, aliyefundisha huko Efeso) alirekebisha na Priskila na Akila, na kwamba jambo hili limeandikwa kwa namna chanya katika Matendo ya Mitume 18, hakika linatuambia kitu kuhusu umuhimu wa huduma ya wanandoa hawa.

Mara kwa mara Paulo anatumia vitenzi vya “kufundisha” katika nyaraka zake kwa ajili yake mwenyewe na kwa Timotheo, n.k. Na kitenzi cha “kufundisha” (pamoja na nomino “nabii mwanamke”) kinatumika katika Ufunuo 2:20 kwa Yezebeli wa Thiatira. Mfano wake unaonyesha kwamba wanawake walikuwa viongozi wa makanisa. Hata hivyo, yeye ni mfano wa kiongozi mbaya na mwalimu anayepotosha. (Alipewa muda wa kutubu uasherati wake.)

Ni muhimu kuzingatia kwamba Paulo, katika maagizo yake ya jumla kuhusu huduma, kamwe hasemi kwamba huduma ya mwalimu/ya kufundisha au ya mchungaji imekatazwa kwa wanawake. Taz. Warumi 12:6-8; 1 Wakorintho 12:28 na Waefeso 4:11. Na katika 1 Wakorintho 14:26 na Wakolosai 3:16 Paulo anatia moyo kushiriki katika huduma, pamoja na kutoa fundisho.

ISTILAH NA MAMLAKA

Talitaka kauli iliyo wazi kama “Susan alikuwa mhubiri na mwalimu”. Kwa kweli tunayo kauli iliyo wazi kutoka kwa Paulo kuhusu mtumishi mwanamke. Kati ya mambo mengine, anasema kwamba Fibi alikuwa “diakonos wa kanisa la Kenkrea” (Warumi 16:1-2). Kinyume na yale ambayo baadhi ya wakosoaji wanasema kuhusu neno diakonos, kwa kawaida Paulo alilitumia neno hili kwa watumishi Wakristo, akiwemo yeye mwenyewe: Fibi alikuwa mtumishi wa kanisa la Kenkrea.⁴

Tatizo si kwamba hakuna wanawake katika Agano Jipya waliohudumu kama wachungaji – wapo. Tatizo kwa baadhi ya watu ni kwamba Paulo, waandishi wengine wa nyaraka na mwandishi wa Matendo ya Mitume wanatumia majina mengine kwa watumishi kuliko yale ambayo wengi wetu tumeyazoea. Na wakati mwingine waandishi hawa **hawatumii** neno lolote kwa mtu ambaye ni wazi kwamba ni mtumishi (kwa mfano Stefano katika Matendo ya Mitume 6:1 na kuendelea, na Stefana katika 1 Wakorintho 16:15-18).

Zaidi ya hayo, Wakristo wengi wanashikilia wazo kwamba wanawake hawawezi kuwa viongozi wa makanisa. Sababu ni dhana isiyo sahihi kuhusu mamlaka. **Lakini mamlaka ya kuhudumu si mamlaka juu ya waumini wenzako, bali ni kuwezesha na kupewa karama na Mungu ili kufanya kazi katika huduma fulani.** Huduma ya kweli ya Kikristo si kuhusu kutumia mamlaka juu ya watu, bali ni kuwatumikia kwa unyenyekevu.

MAWAZO YA MWISHO

Kanisa la Yerusalemu linaonekana kuwa liliongozwa na wanaume, na pia kanisa la Antiokia ya Shamu. Kwa hiyo baadhi ya watu wanaweza kuamua kufuata “mfano” huu. Lakini tunapoenda kaskazini na magharibi kutoka Shamu, majina ya watumishi wanawake zaidi na zaidi yanajitokeza, hasa katika mistari inayohusu makanisa katika miji ya Makedonia na ya Kirumi. Sina shaka yoyote kwamba Fibi, Priska, Nimfa na wanawake kama wao walikuwa viongozi wenye ushawishi katika makanisa yao.

Katika sehemu moja, Warumi 16:1-16, Paulo anawataja wanawake kumi, ambao saba kati yao anawaeleza kwa namna fulani kama watumishi: Fibi, Priska, Mariamu, Yunia, Trifaina, Trifosa na Persisi. Wanawake hawa hawakuitwa wachungaji, kama vile hakuna mwanamume katika Agano Jipya anayelitwa mchungaji wa kanisa, lakini angalau baadhi yao, na wanawake wengine wa Agano Jipya, walifanya kazi kama wachungaji; walihusika na ustawi wa kiroho na wa kimwili wa washiriki katika makanisa yao. **Kwa hiyo kuna msingi wa kibiblia kwa wanaume na wanawake kuwa viongozi wa makanisa na wachungaji.**

Makala asili: Marg Mowczko, “There are Women Pastors in the New Testament”, 9 Mei 2021, <https://margmowczko.com/women-pastors-new-testament/> – imetafsiriwa kwa Kijerumani kwa ruhusa ya fadhili ya mwandishi.

Tanbihi

1. **Episkopoi** wakati mwingine hutafsiriwa “maaskofu”. Lakini katika hatua hii ya mwanzo ya kanisa, **episkopoi** hawa wa Efeso hawangeweza kuwa maaskofu waliosimamia makanisa kadhaa katika mji au eneo moja.
2. Huduma hizi zinatajwa katika 1 Timotheo 3 na 5.
3. Paulo anataja pia kwamba anamtuma Tikiko Efeso (Waefeso 6:21; 2 Timotheo 4:12).
4. Paulo alikuwa thabiti katika jinsi alivyolitumia neno **diakonos**. Kwa kawaida alilitumia kwa mjumbe aliyetumwa mwenye kazi ya kiroho. Miongoni mwa **diakonoi** hawa ni Paulo mwenyewe (Warumi 15:25; 1 Wakorintho 3:5; Waefeso 3:7;

Wakolosai 1:23 n.k.), Timotheo (1 Timotheo 4:6), Epafra (Wakolosai 1:7), Tikiko (Waefeso 6:21-22; Wakolosai 4:7-9), Apolo (1 Wakorintho 3:5), Fibi (Warumi 16:1), na hata Yesu Kristo (Warumi 15:8). **Diakonos** katika Warumi 13:4, ingawa si mtumishi wa Kikristo, naye ni mjumbe wa Mungu mwenye kazi ya kimungu. Angalieni jinsi Paulo anavyowaeleza mitume wa uongo kama wajumbe (**diakono**) wa Shetani wenye kazi ya kishetani (2 Wakorintho 11:13-15). Na katika Wagalatia 2:17 Paulo anauliza swali la balagha kama Yesu ni **diakonos**, yaani mjumbe, wa dhambi. Hapo ndipo mahali pote ambapo **diakonos** linatumika katika nyaraka za Paulo. **Hata mara moja halitumii neno hili kwa watumishi wa kawaida au wa hali ya chini (kwa maana ya vibarua).**